

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 47

(2002–2003)

Gransking av pionerdykkernes forhold i Nordsjøen

Innhold

1	Innledning	5	4.3.2	Ansvarsgrunnlag – arbeidsgiveransvaret	15
1.1	Hensikten med stortingsmeldingen ...	5	4.3.3	Årsakssammenheng	15
1.2	Opprettelse av en granskingskommisjon	5	4.3.4	Økonomisk tap	16
1.3	Kommisjonens mandat	6	4.3.5	Foreldelse	16
2	Rapport fra granskingskommisjonen	6	5	Offentlige kompensasjonsordninger	16
3	Høring av rapporten og departementets vurderinger	8	5.1	Eksempler på tidligere offentlige kompensasjonsordninger	16
3.1	Kommentarer til dykketekniske, operasjonelle og medisinske forhold mv.	8	5.2	Tidligere utbetalinger til pionerdykkerne i Nordsjøen	17
3.2	Kommentarer til sosial- og trygdeytelser og gjeldsordning mv.	9	6	Kompensasjonsordning og andre tiltak overfor pionerdykkerne i Nordsjøen	17
3.3	Kommentarer knyttet til statens petroleumsforsikringsfond	12	6.1	Generelt	17
4	Rettslige vurderinger	12	6.2	Utforming av en kompensasjonsordning for nordsjødykkere	18
4.1	Granskingskomisjonens vurderinger	12	6.3	Anerkjennelse av dykkernes innsats i petroleumsvirksomheten	19
4.2	Lovavdelingens vurderinger	12	6.4	Bistand overfor pionerdykkere i den daglige livssituasjon	19
4.2.1	Ulovfestet objektivt ansvar	13	6.5	Administrasjon	19
4.2.2	Statens arbeidsgiveransvar	13	7	Økonomiske konsekvenser	19
4.2.3	Foreldelse	14			
4.3	Departementets vurderinger	14			
4.3.1	Ansvarsgrunnlag – ulovfestet objektivt ansvar	14			

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 47

(2002–2003)

Gransking av pionerdykkernes forhold i Nordsjøen

*Tilråding fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet av 27. juni 2003,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

1.1 Hensikten med stortingsmeldingen

Det er Regjeringens hensikt at pionerdykkerne som gjorde et banebrytende arbeid i Nordsjøen fra 1965 til 1990, også omtalt som pionertiden, skal få den oppreisningen og økonomiske kompensasjonen Stortinget og Regjeringen mener de har krav på. Derfor mener Regjeringen at det bør etableres en kompensasjonsordning for pionerdykkerne, og gis en kollektiv anerkjennelse av denne gruppen. I tillegg foreslår Regjeringen at det gis bistand overfor pionerdykkerne i deres daglige livssituasjon. Samtidig med fremleggelsen av meldingen iverksetter Regjeringen strakstiltak overfor pionerdykkerne. Regjeringen har bevisst unnlatt å konkretisere beløpsgrenser, fordi det er ønskelig at dette skal være gjenstand for drøftelser i Stortinget. På denne måten ønsker man at Storting og Regjering sammen skal komme frem til et oppgjør som det er bred enighet om, og som bidrar til at pionerdykkerne føler seg ivaretatt, og får den honnør de fortjener.

I meldingen er det foretatt drøftinger av juridisk ertatningsansvar og ulike måter å kompensere dykkerne på. Det er Regjeringens vurdering at det ikke foreligger et rettslig ansvar for staten, men uavhengig av dette opplever Regjeringen en særskilt moralsk og politisk forpliktelse overfor pionerdykker-

ne. Oljeutvinningen i Nordsjøen er drevet frem av sterke politiske og samfunnsøkonomiske interesser. Staten har et helhetlig samfunnsansvar for petroleumsvirksomheten som grunneier av undersjøisk petroleum, og på bakgrunn av dette, betydelige inntekter fra denne virksomheten. Dykkeaktiviteten har vært nødvendig for gjennomføringen av virksomheten, og har vært med på å skape store verdier for samfunnet. I deler av pionertiden var dykkeaktiviteten lite regulert, og aktiviteten har hatt karakter av å være ekstrem og banebrytende. Samtidig var kunnskap om dykking, herunder om utstyr og metoder som ble brukt, heller ikke så god som i dag. Samlet sett mener Regjeringen derfor at staten må ta et politisk og moralsk ansvar for pionerdykkerne i Nordsjøen.

Til grunn for denne meldingen er arbeidet til granskingskommisjonen for undersøkelse av pionerdykkernes forhold i Nordsjøen. Kommisjonen hevder at det er mye som taler for at staten har et rettslig ansvar. Regjeringen avviser altså dette.

1.2 Opprettelse av en granskingskommisjon

Regjeringen oppnevnte 2. mars 2001, etter vedtak i Stortinget 13. juni 2000, en uavhengig granskingskommisjon for undersøkelse av alle forhold i tilknytning til dykking i forbindelse med oljevirksomheten i Nordsjøen i pionertiden.

Som leder for kommisjonen oppnevnte Regjeringen lagdommer Petter A. Lossius ved Borgarting lagmannsrett.

Etter vedtak i Stortinget 11. juni 2001, ble kommisjonen utvidet med ett medlem med dykkefaglig kompetanse, og en sammenslutning bestående av tidligere nordsjødykkere, Nordsjødykker Alliansen (NSDA), ble gitt observatørstatus i kommisjonen.

1.3 Kommisjonens mandat

Granskingskommisjonen som ble oppnevnt, skulle vurdere alle forhold i tilknytning til gjennomføringen av dykkeoperasjonene på kontinentalsokkelen. Tidsperioden ble først definert som perioden 1965–1985; senere utvidet til 1990, etter Stortingets vedtak 11. juni 2001.

Kommisjonen skulle klarlegge ansvarsforhold, kompetanse om den fare dykkingen medførte, og de skadevirkninger dykkevirksomheten hadde påført pionerdykkerne. Dersom kommisjonen fant grunnlag for å hevde at det var oppstått skader som følge av dykkingen i pionertiden, skulle kommisjonen vurdere om noen kunne klandres for dette, herunder om det forelå et rettslig ansvarsgrunnlag for myndighetene eller andre aktører.

Det ble forutsatt at kommisjonen skulle benytte seg av pågående helseundersøkelser av dykkere på Haukeland sykehus i Bergen. Det ble også forutsatt at kommisjonen skulle innhente opplysninger på annen måte, for eksempel gjennom høringer med dykkerne, myndighetene og andre aktuelle aktører på kontinentalsokkelen.

De undersøkelser som skulle foretas favnet faglig sett meget bredt. Det ble derfor lagt til grunn at kommisjonen i nødvendig utstrekning benyttet seg av dykkermedisinsk og dykketeknisk ekspertise, både nasjonalt og internasjonalt. Kommisjonen skulle sikre god dialog med alle berørte parter, herunder representanter for dykkerne. Det ble derfor lagt opp til at det skulle opprettes et kontaktforum bestående av arbeidslivets parter.

Kommisjonen skulle sette i gang undersøkelser så snart som mulig, og avslutte disse uten ugrunnet opphold. Kommisjonen skulle utarbeide en rapport med kommisjonens konklusjoner. Rapporten skulle avleveres til Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) som oppdragsgiver, innen utgangen av desember 2001. Fristen for sluttrapportering ble senere, etter anmodning fra kommisjonen, utsatt til utgangen av desember 2002.

2 Rapport fra granskingskommisjonen

Granskingskommisjonen oversendte en foreløpig rapport til Arbeids- og administrasjonsdepartementet i august 2002. Sluttrapport fra arbeidet ble oversendt til departementet 31. desember 2002. Rapporten er senere publisert som *NOU 2003: 5 Pionerdykkerne i Nordsjøen*. NOU 2003: 5 følger som særskilt vedlegg.

I granskingsrapporten peker kommisjonen innledningsvis på at mandatet var svært vidt formulert, ved at kommisjonen skulle granske alle forhold vedrørende dykking i forbindelse med oljevirksomheten i Nordsjøen i pionertiden. Videre skriver kommisjonen at:

«I lys av de ressurser og den tid som har vært til rådighet, har kommisjonen ikke oppfattet mandatet slik at et hvert faktisk forhold vedrørende dykkingen i pionertiden skal klarlegges og beskrives. Det ville i tilfelle ha vært et alt for omfattende arbeid. Mandatet er av kommisjonen oppfattet slik at det som skal beskrives og vurderes, primært er faktiske forhold av betydning for å bedømme dagens rettslige posisjon for dykkerne i forhold til staten og de øvrige aktørene i petroleumsvirksomheten på den norske kontinentalsokkelen i perioden 1965–1990. Ut over det har kommisjonen funnet det formålstjenlig å gi en beskrivelse av en del ledsagende begivenheter som gir bakgrunnsinformasjon, og som medvirker til et mer helhetlig bilde av utviklingen og av nordsjødykkernes situasjon.

I en viss utstrekning har dykkerne selv og deres organisasjoner gitt innspill om forhold de mener bør granskes, noe som har vært nyttig for kommisjonen. Noen av pionerdykkerne har ønsket at kommisjonen også skulle granske enkeltepisoder spesielt. Dette er bare gjort i begrenset utstrekning da granskningen i all hovedsak har tatt for seg det som er felles for de fleste pionerdykkere og dykkingen i Nordsjøen. Kommisjonen har heller ikke sett det formålstjenlig å gjennomføre fornyet gransking av dykkerulykker, men har basert seg på foreliggende opplysninger.»

Etter en innledende oversikt over rapporten i *kapittel 1*, omtaler rapporten i *kapittel 2* opprettelsen av kommisjonen, og kommisjonens arbeid og arbeidsmetoder. Kommisjonen drøfter også spørsmål om habilitet for to av medlemmene, og taushetsplikt i forhold til innhentet arkivmateriale og personopplysninger. Taushetsplikten satte begrensninger for hvilke opplysninger som kunne bringes videre til det etablerte kontaktforumet og Nordsjødykker Alliansen.

Kommisjonen peker således på at den i lys av taushetsplikten

«bare har kunnet ta opp temaer og problemstillinger på mer generell basis med forumet og Norsjødykker Alliansen. Inntrykket er at representantene fra arbeidstakersiden har hatt større forventninger til møtene i kontaktforumet».

I løpet av 2002 trakk Oljearbeidernes Felles sammenslutning (OFS), Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund (NOPEF) og Norsjødykker Alliansen seg fra forumet.

For å få god kunnskap om pionerdykkernes helsemessige situasjon og arbeidsmiljøet i Nordsjøen 1965–1990, har kommisjonen gjennomført en spørreundersøkelse hos pionerdykkerne, til sammen ca. 350, og intervjuet 82 av de 235 som svarte på spørreundersøkelsen. Kommisjonen fremhever at de gjennom spørreskjemaer, intervjuer og samtaler har fått verdifulle bidrag til sitt arbeid.

Kapittel 3 og 4 omhandler utviklingen av, og ulike sider ved, dykkeoperasjoner og utstyr, samt medisinske sider ved dykkevirksomheten.

I kapittel 3 er det redegjort for varige skader etter dykking. Langtidsvirkninger av dykking er et sentralt punkt, og det er gitt en grundig redegjørelse for mulige årsaker til langtidsvirkninger og hvilke studier – både norske og utenlandske – som ligger til grunn for eventuelt å avdekke slike virkninger. Kommisjonen trekker den konklusjon at disse studiene viser at:

- «– vi har ennå ikke sikre data som kan gi svar på spørsmålet om vanlig dykking kan gi uheldige neuro/kognitive langtids-effekter
- det er delte meninger om korrekt utført dypdykking kan føre til langvarige eller permanente neurologiske og/eller kognitive skader
- en rekke kompetente forskere fra flere land hevder at dype dykk ikke fører til signifikante neurologiske skader forutsatt at de er utført profesjonelt
- et annet sett av like erfarne spesialister har rapportert en lang rekke enkelttilfeller med neurologiske og kognitive senskader som best lar seg forklare som en negativ effekt av en eller flere faktorer koblet til dykking»

I påvente av studier som fyller alle krav til vitenskapelig holdbarhet, mener kommisjonen at det må legges vekt på studier som peker på en sannsynlig sammenheng mellom en langvarig dykkerkarriere og senere sviktsymptomer av neurologisk og kognitiv natur.

Kommisjonen peker videre på at det synes klart at slike symptomer kan være en konsekvens av

trykkfallsyke, men at de også sees hos dykkere som ikke har hatt alvorlig trykkfallsyke. Kommisjonen fremholder at det er sannsynlig at genetisk variabilitet kan forklare noe av variasjonen i symptom bildet fra en dykker til en annen. Dette gjelder både neurologiske, kognitive og psykiatriske symptomer.

Under beskrivelsen av dykkingen i Nordsjøen peker kommisjonen på at det ut over på 1980-tallet skjedde en bedring i hvordan oljeselskapene, som oppdragsgivere, håndterte dykking.

Kapittel 5 omhandler regelverket i Nordsjøen og myndighetenes rolle. Kommisjonen fremholder at regler om dykking i hovedsak var fraværende frem til 1978, og at tilsynet med dykkingen i denne perioden var svakt. Fra Oljedirektoratet overtok tilsynet i 1978 ble situasjonen gradvis bedre, men kommisjonen peker også på at jurisdiksjonsspørsmål i mange år skapte kompetansestrid og til dels uklare forhold med hensyn til regelverket i Nordsjøen. Kommisjonen finner det således klanderverdig

«at myndighetene ikke greide å samle seg om en felles linje i jurisdiksjonsspørsmålet i Nordsjøen».

I *kapittel 6* gis det en kort redegjørelse for rollen til de øvrige aktørene i Nordsjøen – dykkerselskapene og oljeselskapene. For dykkerselskapene fremholdes det at det i store deler av mandatperioden var en uheldig arbeidskultur som aksepterte trykkfallsyke med dekompresjon som en del av dykkingen. Kommisjonen antar at oljeselskapene ikke var ukjent med dette.

I *kapittel 7* blir det referert en del hovedpunkter i kommisjonens undersøkelser av pionerdykkernes nåværende forhold, blant annet deres familiesituasjon, arbeids- og trygdeforhold og helsesituasjon. Av rapporten fremgår det at

«mange av pionerdykkerne har klart seg godt, ja for flere til og med meget godt, mens en ikke ubetydelig del sliter med alvorlige medisinske problemer».

I sin oppsummering av kapittel 7 peker kommisjonen på at et stort antall dykkere, om lag 3 av 4, er blitt utsatt for dykkerulykker eller dykkersykdommer. Over halvparten av dykkerne har hatt trykkfallsyke, mange en rekke ganger. Kommisjonen trekker frem som særlig alvorlig opplysninger om at hver femte dykker har mistet bevisstheten i en dykkesituasjon. Hele 83 prosent har opplevd livsfarlige situasjoner under dykkingen, noe som kan utløse posttraumatisk stressyndrom.

Kommisjonen peker på at nær en femtedel av dykkerne ifølge rapporten er blitt uføretrygdet, helt ned til 40-års alderen. Dette, sammen med det relativt store antall som har psykiske plager, tyder ifølge kommisjonen på at mange dykkere har hatt en belastning som er kraftigere enn den de aller fleste møter i vanlig arbeidsliv. Kommisjonen peker på at mange klager over nedsatt konsentrasjon, hukommelse og hørsel, og at tilsvarende sviktsymptomer er vel dokumentert ved norske og utenlandske undersøkelser. Kommisjonen fremholder at det virker sannsynlig at den til dels ekstreme arbeidspåkjenning nordsjødykkerne har vært utsatt for, utgjør en vesentlig faktor for utviklingen av sykdom hos en del av dem.

I likhet med funn på britisk side, er det et foruroligende stort antall selvmord blant dykkerne på norsk sokkel. Det er usikkerhet med hensyn til årsakssammenheng og bakgrunn for selvmord blant dykkere, men kommisjonen viser til at selvmord har vært klart hyppigere blant dykkere enn i den mannlige del av befolkningen for øvrig.

Ifølge granskingsrapporten fremgår det samtidig at antall dødsulykker og andre alvorlige ulykker gikk markert ned utover i 1980-årene, noe som sannsynligvis har å gjøre med økende kompetanse blant dykkere og dykkerledere. Andre årsaker kan være klarere regler fra myndighetenes side, og bedre håndheving av disse.

I *kapittel 8* er statens, dykkerselskapenes og rettighetshavernes/operatørens rettslige ansvarsforhold drøftet. Kommisjonen mener at staten og oljeselskapene bør kunne holdes objektivt ansvarlige for de skader som er påført nordsjødykkerne. For dykkerselskapene er bildet mer sammensatt. Granskingskommisjonen anbefaler at det for nordsjødykkere med helseskader bør etableres en ordning der det gis erstatning for økonomisk tap. Ordningen bør etableres og finansieres av staten, men rettighetshavere/operatører bør inviteres til å være med i finansieringen.

3 Høring av rapporten og departementets vurderinger

Rapporten fra granskingskommisjonen har vært på høring til berørte departementer og tilsynsmyndigheter, næringsorganisasjoner, enkeltelskaper og andre; til sammen 42 høringsinstanser. I tillegg forela departementet kommisjonens rettslige vurderinger for Lovavdelingen i Justisdepartementet for vurdering som egen sak. Svarfrist på høringen ble satt til 9. april 2003.

Høringsuttalelsene, samt uttalelsen fra Lovavdelingen, følger som uttrykt vedlegg.

Det er mottatt 23 høringsuttalelser, hvorav 13 av høringsinstansene ikke hadde noen, eller kun begrensede, kommentarer. De øvrige 10 mottatte høringsuttalelsene er varierte og kommenterer en rekke av de forhold som drøftes i rapporten. Det er i tillegg kommet kommentarer etter høringsfristens utløp.

Høringskommentarene kan grovt sorteres inn under følgende hovedkategorier:

3.1 Kommentarer til rapportens beskrivelse av:

- dykketekniske og operasjonelle forhold,
- medisinske forhold,
- juridiske forhold,
- forslag til kompensasjonsordning,
- kommisjonens etterlevelse av mandatet, manglende etterlevelse av reglene for granskingskommisjoner, og spørsmål om enkelte av kommisjonsdeltakernes og departementets inhabilitet.

3.2 Kommentarer til sosial- og trygdeytelser og gjeldsordning.

3.3 Kommentarer knyttet til statens petroleumsforsikringsfond.

3.1 Kommentarer til dykketekniske, operasjonelle og medisinske forhold mv.

I forhold til *dykketekniske* og *dykkeoperasjonelle* forhold har det kommet noen merknader til fremstillingen av tabellverket ved luftdykking med overflatedekompresjon og bruken av pustegass ved dykking. Disse kommentarene vil bli oversendt til Oljedirektoratet for nærmere vurdering i forhold til gjeldende regelverk.

I kommentarer til rapportens drøfting av *medisinske forhold*, blir det fra enkelte fagmiljøer reist spørsmål ved representativiteten av det undersøkte utvalget av dykkere og de medisinske vurderingene som er foretatt. Det etterlyses også en belysning av flere faktorer av betydning for dykkernes helse og prognose. Videre er det blitt pekt på at det ikke har vært en kontrollgruppe ved spørreundersøkelsen, og at materialet som har fremkommet i spørreundersøkelsen ikke er egnet til å si noe om mulige årsaksforhold til de nokså generelle helseproblemene som er beskrevet for pionerdykkerne i dag. Det knyttes også merknader til de statistiske analysene kommisjonen har foretatt. Det er likevel ingen uenighet med hensyn til de konklusjoner som trekkes av kommisjonen med hensyn til de mulige eller sannsynlige medisinske konsekvensene av den dykkingen som har vært gjennomført i pionertiden.

Hva angår kommisjonens *juridiske betenkninger og konklusjoner* er det få uttalelser som direkte berører disse vurderingene. Det blir gitt en utførlig vurdering av dette tema, og de uttalelser som er gitt, i det etterfølgende kapittel 4

De fleste av høringsinstansene som har uttalt seg, støtter kommisjonens forslag om å etablere en *kompensasjonsordning* for nordsjødykkere med helseskader, og noen av høringsinstansene peker på at ordningen må være romslig. Flere av høringsinstansene, blant annet OFS og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), er kritiske til at kommisjonen ikke på en mer direkte måte også har ansvarliggjort andre deltakere i virksomheten. Regjeringen legger opp til drøftelser i Stortinget for å komme fram til bred enighet om omfang og innhold i en kompensasjonsordning.

Til spørsmålet om *kommisjonens etterlevelse av mandatet*, pekte kommisjonen selv på at mandatet i utgangspunktet var vidt formulert, og at kommisjonen har måttet avgrense sitt arbeid. Departementet har merket seg, og akseptert, de avgrensingene som er foretatt. Departementet kan ikke se at disse har hatt noen avgjørende betydning for rapportens hovedkonklusjoner eller Regjeringens videre håndtering av rapportens konklusjoner og anbefalinger.

Det er, under kommisjonens arbeid og i høringsrunden, blitt reist spørsmål ved enkelte av kommisjonsmedlemmenes, så vel som departementets, *habilitet*. Det er blant annet foreslått at Justisdepartementet skulle sluttbehandle rapporten.

Spørsmålene om habilitet er blitt vurdert og avklart fortløpende etter hvert som påstandene er blitt fremsatt. Blant annet har Lovavdelingen i Justisdepartementet vært konsultert med hensyn til enkelte av inhabilitetsinnsigelsene.

Det ble også i forbindelse med tidligere statsråd Jørgen Kosmos redegjørelse til Stortinget ved behandling av Dok. nr. 8:90 (2000–2001), om blant annet endring av kommisjonens mandat, redegjort for de habilitetsvurderinger som til da hadde vært gjort. Det ble pekt på at det hadde vært en utfordring – i et land med et såpass lite miljø innen dykking, både med hensyn til teknisk og medisinsk kompetanse – å få satt sammen en kommisjon som kunne ha en slik sammensetning at den både oppfylte Stortingets krav til uavhengighet og kompetanse. Rapporten er blitt sendt på bred høring, der det har vært mulighet for å uttale seg om alle spørsmål knyttet til granskingskommisjonens rapport.

Det er Regjeringen som etter Stortingets vedtak er ansvarlig for oppnevningen av granskingskommisjonen og oppfølgingen av dens rapport. Stortinget er kjent med at det er Arbeids- og administra-

sjonsdepartementet som har foretatt oppnevningen av kommisjonen, og som skulle følge opp kommisjonens rapport. Hvis behandlingen skulle foretas av et annet departement, ville dette forsinke oppfølgingen av kommisjonens rapport. I forhold til habilitet er det under enhver omstendighet begrensninger i hvilken grad Regjeringen kan foreta en uavhengig gransking av den aktiviteten den selv har utført. Regjeringen har etter en samlet vurdering funnet det riktig at AAD sluttbehandler rapporten fra granskingskommisjonen.

3.2 Kommentarer til sosial- og trygdeytelser og gjeldsordning mv.

Enkelte høringsuttalelser går videre enn granskingskommisjonens mandat. Departementet vil vurdere videre oppfølging der det anses nødvendig. Ett eksempel er Nordsjødykker Alliansens omfattende og kritiske høringsuttalelse, hvor Alliansen blant annet etterlyser begrunnelser for beslutninger som er fattet i forbindelse med regelverk og tilsyn med dykkevirksomheten. Videre vil resultatene fra undersøkelsene ved Haukeland sykehus også kunne gi informasjon som vil kunne få betydning for fremtidige dykkeoperasjoner på kontinentalsokkelen. Det er i høringsuttalelsene også fremkommet opplysninger som gir grunnlag for videre oppfølging på andre fagmyndigheters områder. Disse vil bli adressert rette fagmyndighet. Enkelte av temaene vil imidlertid bli belyst i det følgende.

Pensjonsordninger for pionerdykkerne

Det er kommet høringsuttalelser som berører tema knyttet til pensjonsordninger for pionerdykkerne.

NOPEF foreslår at nordsjødykkere som mottar uførepensjon fra folketrygden, bør innrømmes høyeste pensjonsgrunnlag, og at dykkere som har vært aktive i et visst antall år, bør få innrømmet høyeste pensjonsgrunnlag ved oppnådd pensjonsalder.

Folketrygdloven er universell i den forstand at stønadsordningene omfatter hele befolkningen, med like vilkår for alle. Formålet er å sikre inntekt og dekke visse utgifter uten å ta sikte på full kompensasjon. Pensjonsopptjening i folketrygden følger bestemte regler, som det ikke kan gjøres unntak fra. Nordsjødykkerne kan således etter folketrygdlovens regler ikke generelt innrømmes høyeste pensjonsgrunnlag ved uførhet eller oppnådd alderspensjon uten grunnlag i tidligere individuell inntekt.

Det uttales også av OFS at et erstatningsbeløp i form av en engangsutbetaling er lite hensiktsmessig, og at dykkerne og deres familier i stedet må få

en «pionerdykker-pensjon». Videre har Stortingsrepresentant Jan Simonsen foreslått i Dok. nr. 8:108 (2002–2003) at pionerdykkerne i Nordsjøen gis «ærespensjon» etter de samme økonomiske retningslinjer som gjelder for krigspensjon.

Slike særskilte pensjoner er lite utbredt. Det eksisterer imidlertid en særskilt ordning med krigspensjon til militærpersoner, hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner etter lover av 13. desember 1946 nr. 21 og 22 og tilleggslov av 27. mars 1968. Krigspensjoneringslovene gir rett til uførepensjon til personer som har fått men eller nedsatt arbeidsevne på grunn av påkjenninger under den 2. verdenskrig. Krigspensjoneringslovene gir ikke rett til veteranpensjon. Krigspensjonen samordnes med pensjonsytelser etter folketrygden.

Da krigspensjoneringslovene ble gitt var det ingen alminnelig pensjonsordning som den vi nå har i folketrygden. Det var heller ingen generell lov om yrkesskade, men enkelte særlover om ulykkesforsikring for visse grupper. En generell lov om yrkesskadetrygd kom i 1958, og avløste ulykkesforsikringslovene for industriarbeidere, fiskere og sjømenn. Yrkesskadetrygdloven er senere inkorporert i folketrygdloven.

De gamle krigspensjoneringslovene gjelder bare for uføre fra den 2. verdenskrig. Det er ikke senere opprettet noen egen lov om uførepensjon for særskilte grupper idet det nå er generelle ordninger i folketrygdloven og yrkesskadeforsikringsloven. Militærpersonell her i landet, og deltagere i FN- og NATO-ledete operasjoner i utlandet, som blir skadet i tjenesten, omfattes for eksempel av folketrygdens regler om yrkesskade og av lov om yrkesskadeforsikring som gir supplerende ytelser til folketrygden.

Dersom det skulle opprettes en særskilt pensjonsordning for pionerdykkerne i Nordsjøen, vil den for øvrig i likhet med krigspensjonen måtte samordnes med pensjonsytelser etter folketrygden.

For øvrig vil konsekvensen av å innrømme en pensjonsordning for pionerdykkerne kunne være å skape presedens for andre utsatte grupper, og det vil kunne framstå som en forskjellsbehandling i forhold til andre grupper som ikke er innrømmet slike ordninger.

Etter en samlet vurdering antas det at det vil være mer hensiktsmessig med en kompensasjonsordning som foreslått i kapittel 6 enn en egen pensjonsordning for pionerdykkerne.

Spesielt om yrkesskade og -sykdom

Det er i høringsuttalelsene tatt opp spørsmål om rettigheter ved yrkesskade (arbeidsulykker) for dykkerne.

Ved yrkesskade og visse likestilte sykdommer, jf. folketrygdloven §§ 13–3 og 13–4, gis det såkalte *yrkesskadefordeler etter folketrygden*. Ved godkjent yrkesskade gjelder mer liberale krav til opptjening og utmåling av ytelser fra folketrygden enn vanlig. For pensjonsytelser vil yrkesskadefordeler gjennomsnittlig gi 10.000 kroner mer i årlig utbetaling. Ved yrkesskadefordeler kan helsetjenester dekkes fullt ut uten egenandel. Dette kan blant annet gjelde fritak for egenandel for fysikalsk behandling ved dykkerskader. Videre kan det gis menerstatning for ikke-økonomisk tap. Høyeste menerstatning utgjør $\frac{3}{4}$ grunnbeløp årlig, det vil for tiden si om lag 42.600 kroner, som kan utbetales/fordeles som en månedlig ytelse eller som en kapitalisert engangsutbetaling. Menerstatningen tar sikte på å kompensere for redusert livsutfoldelse ved varig invaliditet, og skal ikke kompensere for tapt inntekt.

Dykkere er berettiget til *yrkesskadefordeler* etter folketrygdloven på lik linje med andre yrkesgrupper dersom det er tale om en arbeidsulykke i form av en plutselig eller uventet ytre handling, etter kravene i loven. Ved yrkesskade gir psykiske lidelser som oppstår som en direkte følge av ulykken, eller som en følge av den fysiske skaden, rett til yrkesskadefordeler. Det følger imidlertid av § 13–3 3. ledd at «lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid» ikke regnes som yrkesskade. Dette gjelder for alle yrkesgrupper, og ikke bare for dykkerne.

For de som ikke har pådratt seg yrkesskade, men *yrkessykdom*, gir folketrygden tilsvarende ytelser. Det er gitt egne forskrifter om hvilke yrkessykdommer som skal likestilles med som yrkesskade. I forskrift av 11. mars 1997 nr. 220 § 1 litra G fremgår det at likestilt med yrkesskade er

«Sykdommer som skyldes endringer i barometertrykk under visse arbeidsforhold som hos dykkere, flygere og andre. Herunder medregnes også skader på sentralnervesystemet. Videre medregnes sykdom som skyldes forholdene under trykk i trykkammer.»

Sykdom som følge av endringer i barometertrykk (dekompresjonssykdom), ga rett til særfordele ved yrkesskade allerede etter Kronprinsregentens resolusjon av 8. mars 1957. Psykiske lidelser er ikke spesielt nevnt i forskriften som angir sykdommer som likestilles med yrkesskade. Hvis primærlidelsen er omfattet av forskriften, og det er årsakssammenheng mellom primærlidelsen og en psykisk lidelse, vil også den psykiske lidelsen kunne gi rett til yrkesskadefordeler.

En rapport fra Kromberg-utvalget om helse og sikkerhet i dykkevirksomheten, ble avgitt til Kom-

munal- og arbeidsdepartementet i 1993. Dette utvalget anbefalte blant annet at Statens Helsetilsyn skulle vurdere om det kunne være flere spesielle sykdommer for dykkere som burde likestilles med yrkesskade. Etter oppdrag fra Statens Helsetilsyn har det medisinske fagmiljøet knyttet til landsfunksjonen for hyperbar medisin ved Haukeland sykehus foretatt en utredning om spørsmålet. Utredningen var ferdig i april 1999, og konklusjonen var at dagens regelverk stort sett anses dekkende for typiske risikosykdommer for dykkere. Mens det i de første årene var størst fokus på ulykkeskader blant nordsjødykkere, har det i de senere årene skjedd en dreining mot større anerkjennelse av de mer sammensatte medisinske følger hos dykkerne (dykkersyndrom). Ett eksempel er en større grad av anerkjennelse av infeksjonssykdommer pådratt ved opphold i trykkammer som yrkessykdom. Siden spørsmål om yrkessykdom for dykkere ofte er komplisert, bad Rikstrygdeverket i sitt saksbehandlingsrundskriv i juni 1999 om at slike tilfeller ble utredet ved Haukeland sykehus. Det ble også åpnet for at dykkere med tidligere avgjorte saker kunne henvises til Haukeland sykehus for fornyet medisinsk gjennomgang, for å skape likebehandling for nye og tidligere avgjorte saker.

Fra 1. januar 1990 trådte *yrkesskadeforsikringsloven* i kraft. Denne loven pålegger arbeidsgiver en plikt til å tegne forsikring til dekning av yrkesskade og yrkessykdom for arbeidstaker. Etter § 11 i loven vises det til folketrygdlovens bestemmelser i forhold til hvilke skader og sykdommer som skal likestilles med yrkesskade. Kretsen for hvilke lidelser som er omfattet av forsikringen er videre enn etter folketrygdloven, ved at forsikringen også skal omfatte «annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser».

Særytelserne fra folketrygden er ikke ment å skulle gi full kompensasjon for de faktiske utgifter og inntektstap som vedkommende er påført; denne differansen tar yrkesskadeforsikringen sikte på å dekke. Erstatningene etter yrkesskadeforsikringsloven er standardisert gjennom en egen forskrift av 21. desember 1990. Maksimal grunnerstatning for tap av fremtidig inntekt er 30 G (grunnbeløpet i folketrygden) med et inntektsgrunnlag på 10 G, og det vil for tiden si drøyt 1.7 mill. kroner.

Loven om yrkesskadeforsikring ble imidlertid innført i 1990, og gjelder bare for dem som har hatt status som arbeidstaker etter dette tidspunkt. Folketrygdens ytelser med yrkesskadefordeler gjaldt imidlertid også før 1990. Det er forsikringsgiveren til den arbeidsgiver som skadelidte har når skaden eller sykdommen blir konstatert som er ansvarlig

for å utbetale erstatning etter loven. Det følger av lovens § 21 at loven ikke gjelder for skader eller sykdommer som er konstatert før lovens ikrafttredelse. Flere dykkere som har dykket i pionertiden, fra 1965 til 1990, har antakelig også arbeidet etter 1. januar 1990. De vil dermed være omfattet av yrkesskadeforsikringsordningen for skader og sykdommer som blir konstatert, slik dette forstås i loven, etter at loven trådte i kraft. Dette gjelder også selv om skaden/sykdommen må anses forårsaket mens arbeidstaker var i tjeneste hos en annen arbeidsgiver.

Regjeringen ser at det ved dette vil kunne oppstå en urimelig situasjon, der dykkere i arbeidsforhold før 1990 vil ha færre rettigheter enn de som har vært ansatt som dykkere etter 1990. Dette gjelder selv om skader som er forårsaket i pionertiden vil kunne være omfattet dersom de blir konstatert i et arbeidsforhold etter 1990. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at den samme urimeligheten også gjelder for andre utsatte yrkesgrupper. Dersom de pionerdykkerne som ikke omfattes av yrkesskadeforsikringsloven, likevel skulle gis samme økonomiske rettigheter som om de hadde vært omfattet av den, vil dette kunne få vidtrekkende prinsipielle konsekvenser for andre utsatte yrkesgrupper som ikke er omfattet av loven. Regjeringen mener etter en samlet vurdering at pionerdykkerne vil være best tjent med en kompensasjonsordning og andre tiltak som presentert i kapittel 6.

Gjeldsordning

Det er i høringsuttalelsene tatt opp at mange pionerdykkere i dag er i en vanskelig økonomisk situasjon. Regjeringen ønsker å legge til rette for at dykkerne kan få informasjon og praktisk hjelp til å løse sine økonomiske problemer. Det vises i denne sammenheng til kapittel 6, og om bistand i den daglige livssituasjon overfor pionerdykkerne.

For personer med alvorlige gjeldsproblemer gir gjeldsordning etter gjeldsordningsloven av 17. juli 1992 en mulighet til å få kontroll over gjeldsbyrden. Gjeldsordning gjelder for personer med alvorlige gjeldsproblemer, uten at det er krav om et bestemt omfang av gjeldsbelastningen i kroner og øre. Det vil videre kunne være mulig for dykkerne å få gjeldsrådgivning i kommunene i henhold til kommunal forpliktelse etter sosialtjenesteloven av 13. desember 1991 § 4–1. Dykkerne har imidlertid ikke noen særlige rettigheter sammenlignet med andre i forhold til behandling av gjeldsforpliktelse.

3.3 Kommentarer knyttet til statens petroleumsforsikringsfond

Etter at fristen for høringsuttalelser til rapporten for granskingskommisjonen hadde gått ut, ble det tatt opp særskilte tema knyttet til Regjeringens oppfølging av kommisjonens rapport. Stortingets Kontroll- og konstitusjonskomité tok opp, etter henvendelse fra Nordsjødykker Alliansen, om det kunne være aktuelt med utbetalinger til nordsjødykkerne med hjemmel i lov om statens petroleumsforsikringsfond av 30. mai 1986 nr. 23.

Bakgrunnen for loven er at staten er selvassurandør. Dette prinsippet er også lagt til grunn for statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE), som ble opprettet i 1985. Staten setter av penger i et eget fond i stedet for å betale forsikringspremie til dekning av den risiko SDØE-engasjementet medfører i de ulike rettighetshavergruppene på norsk kontinentalsokkel. Statoil ASA har vært forretningsfører for SDØE fra 1985 til 2001, og etter dette er det selskapet Petoro AS, som er eid av staten alene, som har forvaltet SDØE.

Det er Olje- og energidepartementet (OED) som forvalter loven, etter at ansvaret ble overført fra Finansdepartementet, som fremmet lovforslaget i 1986. I praksis betaler ikke staten ut midler fra fondet før oljeselskapenes forsikringssselskaper har vurdert og besluttet utbetaling.

I lovens § 1 angis formålet å være «å tjene som en reserve for utbetalinger til dekning av skader og ansvar som rammer staten i egenskap av direkte økonomisk deltager i petroleumsvirksomheten.» Det er etter §1 et vilkår for utbetaling etter loven at det er tale om «utbetalinger som det etter vanlige forsikringsvilkår for oljevirkomheten er dekning for». Dersom dette vilkåret er oppfylt, er ansvar for skader påført tredjemann omfattet. I forarbeidene sies det imidlertid at fondet først og fremst skal dekke skader på installasjoner på kontinentalsokkelen.

Det legges i denne meldingen opp til en kompensasjonsordning basert på rimelighetshensyn og på et politisk grunnlag, jf. kapittel 6. Slike utbetalinger vil ikke være direkte knyttet til SDØE, og faller heller ikke inn under vanlige forsikringsvilkår for oljevirkomheten. Disse utbetalingene vil følgelig ikke være omfattet av det petroleumsforsikringsfondet etter loven skal dekke.

Dersom det konstateres et rettslig ansvar for staten på bakgrunn av SDØE-engasjementet vil dette kunne være et tilfelle der det kan komme til utbetalinger etter vanlige forsikringsvilkår i oljevirkomheten. De juridiske vurderinger som er gjort i forbindelse med kapittel 4, tilsier at lov om statens

petroleumsforsikringsfond ikke kommer til anvendelse på dette grunnlag. Det betyr således at finansieringen av kompensasjonsordningen må skje på annen måte enn gjennom dette fondet.

4 Rettslige vurderinger

4.1 Granskingskommisjonens vurderinger

Som det fremgår innledningsvis, har kommisjonen tolket mandatet i sin helhet slik at det som primært skal beskrives, er faktiske forhold av betydning for å bedømme dagens rettslige posisjon for dykkerne i forhold til staten og øvrige aktører på kontinentalsokkelen i perioden 1965–1990.

Vurderingene av ansvarsgrunnlag, årsakssammenheng, skade eller økonomisk tap, foreldelse mv. vil kunne variere fra sak til sak. Kommisjonen har derfor bare sett på de forhold som er felles for dykkerne. Hvorvidt den enkelte dykker med basis i enkelthendelser kan tenkes å ha et erstatningskrav må avgjøres konkret, og kommisjonen har ansett dette for å falle utenfor dens mandat.

Kommisjonen gjør rede for sine vurderinger av ansvarsspørsmål i rapportens kapittel 8. Kommisjonen kommer til at det etter dens mening er mye som taler for at staten har et rettslig ansvar. Det rettslige ansvaret kobler kommisjonen opp til ulovfestet objektivt ansvar. Noen av argumentene som kommisjonen peker på, er statens eierskap til undersjøisk petroleum, og at staten også har lovgivnings- og beskatningsmyndighet for virksomhet på norsk sokkel.

Dykkerselskapenes ansvar har kommisjonen vurdert på subjektivt grunnlag, eventuelt som et arbeidsgiveransvar. Det ulovfestede objektive ansvar med risikoplassering passer etter kommisjonens oppfatning ikke like godt, selv om det også her kan argumenteres for et slikt ansvar. Kommisjonen mener at muligheten for senskader som følge av dykking ikke var kjent i den første perioden i Nordsjøen, og mener at det i samme utstrekning er vanskelig å knytte noen subjektiv bebreidelse til dykkerselskapene for slike skader.

Kommisjonen kommer til at betraktningene om risikofordeling som begrunner et objektivt ansvar for staten, i hovedsak også gjør seg gjeldende i forhold til rettighetshavere/operatører (oljeselskapene).

4.2 Lovavdelingens vurderinger

Justisdepartementets Lovavdeling har 27. mars 2003 avgitt en uttalelse til AAD om kommisjonens rettslige vurderinger og konklusjoner. Lovavdelin-

gen har konsentrert seg om spørsmålet om statens ansvar, og har bare gått inn på spørsmålet om ansvar for andre aktører i den utstrekning det har betydning for statens ansvar.

Lovavdelingen uttaler, i likhet med kommisjonen, at eventuelle erstatningskrav mot staten må vurderes konkret for den enkelte dykker. Vurderingene knyttet til ansvargrunnlag, årsakssammenheng, økonomisk tap, foreldelse mv. vil kunne variere fra sak til sak. Det er derfor bare de mer prinsipielle sidene av spørsmålene de tar stilling til. Lovavdelingen knytter først og fremst sine merknader til spørsmålet om det foreligger et ansvargrunnlag for de ulike aktørene.

4.2.1 Ulovfestet objektivt ansvar

Etter Lovavdelingens syn er det mye som taler for at det kan statueres et ansvargrunnlag for dykkernes arbeidsgivere på ulovfestet objektivt grunnlag for skader på dykkerne som følge av dykkingen. Dykkevirksomheten blir sett på som en virksomhet som utgjorde en stadig, typisk og ekstraordinær risiko som det ikke var rimelig at dykkerne selv skulle bære. Den erstatningsansvarlige arbeidsgiveren vil i de fleste tilfeller være et dykkerselskap.

Dersom arbeidsgiveren er ansvarlig, vil også rettighetshaveren til den aktuelle undersøkelses- eller utvinningstillatelsen være solidarisk ansvarlig som følge av oppdragsgiveransvaret i gjeldende petroleumslav § 10–9 1. ledd og tilsvarende bestemmelser i tidligere regelverk.

Lovavdelingen antar at staten ikke er ansvarlig i forhold til det ulovfestede objektive ansvaret. Det er et vilkår for å pålegge ansvar at den påståtte ansvarlige har sterk nok tilknytning til den virksomhet som har voldt skaden. Spørsmålet er om tilknytningen er slik at det er rimelig å holde vedkommende ansvarlig. Utgangspunktet er at den ansvarlige etter det ulovfestede objektive ansvaret, er den som eier eller forestår den risikofylte virksomheten. Olje- og gassutvinning skjer gjennom utvinningstillatelser til private aktører som driver virksomhet for egen regning, men som samtidig forplikter seg til å overlate vederlagsfritt til staten en del av de ressursene som utvinnes. Lovavdelingen kommer etter en samlet vurdering til at staten ikke har en sterk nok tilknytning til virksomheten til å kunne pålegges et rettslig ansvar. Det legges særlig vekt på at staten ikke er eier eller innehaver av virksomheten som ligger til grunn for skadene, og at skadelidte har andre mulige ansvarssubjekter å forholde seg til. En slik ansvarsplassering stemmer også best med regelverket for petroleumssektoren, som forutsetter at petroleumsvirksomheten skjer på rettighetshaverens regning og risiko.

Statoil ASA kan bli erstatningsansvarlig på lik linje med andre rettighetshavere. Statoil ASA har vært et heleid statlig aksjeselskap, men Lovavdelingen uttaler at det etter alminnelige regler ikke er grunnlag for identifikasjon mellom Statoil ASA og staten.

4.2.2 Statens arbeidsgiveransvar

Lovavdelingen bemerker at ansvar for staten etter skadeserstatningsloven § 2–1 forutsetter at noen av statens tjenestemenn har handlet uaktsomt ved utførelsen av statens oppgaver knyttet til regulering og tilsyn med dykkevirksomheten i Nordsjøen.

Selv om en skade kan føres tilbake til mangelfullt regelverk, er det etter Lovavdelingens syn en sikker regel i norsk rett at dette ikke kan medføre offentlig erstatningsansvar. Bare dersom det foreligger en klar rettsplikt til å gi de nødvendige regler, kan det tenkes å medføre et erstatningsansvar for staten. Lovavdelingen kan ikke se at det foreligger opplysninger om noen slik rettsplikt i forhold til dykkingen i Nordsjøen.

Heller ikke mangel på egnet utdanningsopplegg vil etter Lovavdelingens mening normalt kunne medføre ansvar for det offentlige, og Lovavdelingen kan for sin del ikke se at det foreligger tilstrekkelige opplysninger til å konstatere uaktsomhet på dette grunnlaget i denne saken.

Utgangspunktet er videre at det offentlige ikke kan holdes ansvarlig for skade som skyldes at begrensede eller mangelfulle ressurser er stilt til det offentliges rådighet. Men de ressurser som blir stilt til rådighet, må utnyttes på en forsvarlig måte.

Svik i selve tilsynet – for eksempel ved for begrensede undersøkelser og mangelfulle pålegg – kan henge sammen med at tilsynsorganet har fått for lite ressurser til rådighet, og vil i så fall neppe være tilstrekkelig til å medføre erstatningsansvar.

Erstatningsansvar kan være mer aktuelt dersom svikten skyldes uhensiktsmessig bruk av de tildelte ressurser eller uforsvarlig faglig inkompetanse hos tilsynet, særlig når svikten knytter seg til konkrete situasjoner. En klanderverdig overtredelse av en plikt til å handle når myndighetene blir oppmerksomme på fare, kan etter omstendighetene medføre erstatningsansvar. Av betydning for vurderingen vil være hvilke plikter staten faktisk har påtatt seg med tanke på sikkerhetsregulering og tilsyn av dykkevirksomheten i Nordsjøen. Regelverk og tilsyn har vært endret flere ganger i løpet av den aktuelle tidsperioden. Lovavdelingen antar at AAD og Olje- og energidepartementet (OED) er nærmest til å vurdere i første omgang i hvilken utstrekning dette regelverket kan sies å ha medført rettsplikter til å treffe ytterligere vedtak.

Lovavdelingen bemerker likevel at man har vanskelig for å se at det som fremkommer i kommisjonens utredning er tilstrekkelig til å fastslå et rettslig ansvar for staten på grunnlag av skadeserstatningsloven § 2–1.

4.2.3 Foreldelse

Lovavdelingen peker på at kommisjonen har oversett at bestemmelsen i § 9 i foreldelsesloven fikk sin nåværende utforming ved en endringslov i 1996. Før denne loven trådte i kraft gjaldt, i tillegg til nåværende 3 års og 20 års frister, en 10 års frist. Krav på skadeserstatning ble etter denne regelen foreldet 10 år etter «den dag skaden inntraff». Lovavdelingen påpeker at det kan oppstå vanskelige avgrensninger i forhold til utgangspunktet for fristen, men at det er på det rene at en del eventuelle krav vil være foreldet etter 10 års-regelen.

4.3 Departementets vurderinger

De rettslige spørsmålene som reises i denne saken er til dels svært kompliserte. Departementet har derfor innhentet, og i en viss utstrekning sitert, Lovavdelingens vurderinger av spørsmålet om statens erstatningsrettslige ansvar.

Departementet slutter seg til Lovavdelingens vurderinger av statens erstatningsrettslige ansvar, og vil i det følgende knytte noen merknader til noen utvalgte tema.

Det rettslige utgangspunktet for erstatningsansvar bygger på en rollemodell der en har en skadevolder som har påført en skadelidt en skade eller et tap.

Det er tre omstendigheter (vilkår) som *alle tre* må foreligge for at det skal foreligge et erstatningsrettslig ansvar:

- Det må foreligge et grunnlag for ansvar; enten ved klanderverdig atferd (skyld) av skadevolder (subjektivt ansvar) eller ansvar uavhengig av skyld (objektivt ansvar).
- Det må foreligge skade/tap for skadelidte.
- Det må være årsakssammenheng mellom den erstatningsbetingende handling eller ordning og skaden/tapet for skadelidte.

Det er flere ulike ansvarsgrunnlag som kan drøftes i forhold til pionerdykkerne i Nordsjøen:

- Skyldansvar baserer seg på en vurdering av hvorvidt den aktuelle handlingen markerer et avvik i forhold til en forsvarlig og alminnelig handlemåte på det aktuelle området (uaktsomhet).
- Objektivt ansvar kan være fastsatt i lov eller føl-

ge av ulovfestet rett utviklet gjennom rettspraksis over tid. Det er ulovfestet objektivt ansvar som i tilfelle kan være aktuelt her. Om dette ansvarsgrunnlaget kommer til anvendelse, bygger på en helhetsvurdering av hvem som er nærmest til å bære tapet av skaden. Under denne vurderingen blir det blant annet lagt vekt på risikoens art og størrelse, hvem som har hatt interesse av at virksomheten har blitt utført og skadevolders og skadelidtes mulighet til å fordele tapet videre på andre.

- Arbeidsgiveransvar for klanderverdig atferd utført av arbeidstakere. Dette ansvaret er lovfestet i skadeserstatningsloven (skl.) § 2–1, og gjelder også for staten.

For skader som er påført dykkerne, kan det oppstilles tre ulike grupper av ansvarssubjekt; dykkernes arbeidsgivere (som vanligvis var dykkerselskaper), rettighetshavere/operatører (oljeselskapene) og staten.

Eventuelle erstatningskrav mot noen av ansvarssubjektene må vurderes konkret for den enkelte dykker. Vurderingene av ansvarsgrunnlag, årsakssammenheng, skade eller økonomisk tap, foreldelse mv. vil, som både kommisjonen og Lovavdelingen har uttalt, kunne variere fra sak til sak. Det blir dermed ikke tatt stilling til, og det kan prinsipielt ikke utelukkes, at den enkelte dykker vil kunne vinne frem med et sivil erstatningssøksmål overfor staten eller andre aktører.

4.3.1 Ansvarsgrunnlag – ulovfestet objektivt ansvar

Lovavdelingen kommer til at det for dykkernes arbeidsgivere trolig kan konstateres et ulovfestet objektivt ansvar for skader på dykkerne som følge av dykkingen. Departementet slutter seg til dette.

Dykkernes arbeidsgivere vil først og fremst være dykkerselskapene, men det fantes her flere ulike arbeidsforhold for dykkere. De fleste av de dykkerselskapene som opererte i pionertiden eksisterer ikke i dag.

Etter gjeldende petroleumslav § 10–9 1. ledd, og tilsvarende bestemmelse i gjeldende regelverk under pionertiden, er de aktuelle rettighetshaverne (oljeselskapene) solidarisk ansvarlig med dykkernes arbeidsgivere. Med solidarisk ansvar forstås at flere hefter for samme forpliktelse, at hver enkelt av disse er ansvarlig for hele erstatningsbeløpet, og at den enes betaling frigjør den andre. Begrunnelsen for dette såkalte oppdragsgiveransvaret er etter forarbeidene til tidligere petroleumslav at det kan være vanskelig for skadelidte å finne frem til skade-

volder som kan ha et kortvarig engasjement på norsk sokkel. Ved å gjøre rettighetshaveren solidarisk ansvarlig for erstatningskravet vil skadelidte som regel være sikret oppgjør for skaden.

På bakgrunn av rapporten finner Lovavdelingen ikke å kunne statuere et ulovfestet objektiv ansvar for staten. Det kan ikke konstateres et ansvar for staten fordi staten ikke har hatt sterk nok tilknytning til virksomheten. Dette gir uttrykk for en ansvars plassering som står i kontrast til kommisjonens vurderinger. Advokatforeningen uttaler at rapportens redegjørelser og konklusjoner er til dels vage, men gir i seg selv tydelig budskap om at det vil volde problemer for dykkere enkeltvis å nå frem med et erstatningskrav overfor stat, oljeselskap og dykkerselskap.

Kommisjonen bruker som et argument for statlig ansvar at staten har lovgivnings- og beskatningsmyndighet for virksomhet på kontinentalsokkelen. Etter Grunnloven § 75 er det Stortinget som er gitt lovgivnings- og beskatningsmyndighet. Kommisjonens formulering blir her uheldig fordi det etter tradisjonell statsrettslig lære er Regjeringen og departementene – den utøvende makten – som er å anse som ansvarssubjekt for staten. For at kommisjonens syn skal gi mening, antas det at det siktes til delegert lovgivningsmyndighet. Som det fremgår av Lovavdelingens vurderinger er det en sikker hovedregel etter norsk rett at mangelfullt regelverk ikke medfører erstatningsansvar. Et annet av kommisjonens hovedargument for å fastslå ansvar på ulovfestet objektivt grunnlag er statens eierskap til undersjøiske petroleumsforekomster. Det er sikker rett at eierskap til naturressursene i seg selv ikke utløser erstatningsansvar, og eierposisjonen til staten er begrenset ved at rettighetshaveren blir eier av den petroleum som utvinnes.

4.3.2 Ansvarsgrunnlag – arbeidsgiveransvaret

Lovavdelingen drøfter arbeidsgiveransvaret, og sier avslutningsvis at AAD og OED er nærmest til å vurdere i første omgang i hvilken utstrekning regelverket på sikkerhetsområdet kan sies å medføre rettsplikter til å treffe ytterligere vedtak. Ytterligere vedtak kan i denne sammenheng bety å gi nye forskrifter innenfor sikkerhetsregelverket, eller å treffe nødvendige pålegg overfor næringen i henhold til regelverket.

AAD slutter seg til Lovavdelingens vurderinger av at det vanskelig kan fastslås noe rettslig ansvar for staten på grunnlag av det som fremkommer i kommisjonens rapport.

Direktoratet for arbeidstilsynet har i sin høringsuttalelse blant annet pekt på mangelfulle ressurser til oppfølging av dykkevirksomheten i den

innledende fasen. Lovavdelingen uttaler at svikt i selve tilsynet som henger sammen med at tilsynsorganet har fått for lite ressurser til rådighet, neppe vil være tilstrekkelig til å medføre erstatningsansvar. I lys av den kompetansen som fantes tilgjengelig på det tidspunkt arbeidstilsynet førte tilsyn med petroleumsvirksomheten, og de ressurser som ble stilt til rådighet, vil dette etter departementets syn neppe være nok til å statuere uaktsomhet for arbeidstilsynets ansatte. Arbeidstilsynet hadde for øvrig bare tilsyn med petroleumsvirksomheten i den først delen av den perioden som er definert som pionertiden.

Kommisjonen anser det som klanderverdig at myndighetene ikke greide å samle seg om en felles linje i jurisdiksjonsspørsmålet i Nordsjøen, og kommisjonen har funnet det sannsynlig at sikkerhetsarbeidet ble forsinket. Departementet har merket seg kommisjonens påstand på dette punkt. Departementet har samtidig merket seg at Lovavdelingen vanskelig kan se at det ut fra kommisjonens rapport foreligger opplysninger som gir grunnlag for å fastslå et erstatningsansvar for staten.

4.3.3 Årsakssammenheng

Vurderingene av det erstatningsrettslige vilkåret om årsakssammenheng er først og fremst en konkret vurdering i det enkelte tilfelle. Det kan imidlertid knyttes noen generelle merknader til vurderingene. Vurderingene stiller seg ulikt alt etter hvilket ansvarsgrunnlag det er tale om.

For *arbeidsgiveransvar* må det være en årsakssammenheng mellom den påståtte uaktsomme atferden til arbeidstaker og skaden som har ført til det økonomiske tapet. Verken kommisjonen eller Lovavdelingen har uttalt seg om dette spørsmålet. Denne vurderingen må i høy grad bli konkret, og må ta utgangspunkt i det enkelte ansettelsesforhold. Departementet har dermed ikke tilstrekkelige forutsetninger for å ha noen merknader knyttet til dette.

For *ulovfestet objektivt ansvar* er det spørsmål om en årsakssammenheng mellom den skadevoldende aktivitet, dykkingen i Nordsjøen, og senere økonomisk tap som følge av helsesvikt.

I forhold til spørsmålet om årsakssammenheng mellom dykkingen i Nordsjøen i pionertiden og helsemessige problemer som pionerdykkerne har nå, kommer ikke kommisjonen til at det er noen klare svar med det forskningsmaterialet som finnes i dag. Kommisjonen velger likevel å legge vekt på studier som peker på en sannsynlig sammenheng, uten at dette er dokumentert i studier som fyller alle krav til vitenskapelig holdbarhet.

Kommisjonen har på bakgrunn av materialet fra

deres spørreundersøkelse av pionerdykkerne, foretatt en analyse av sammenhengen mellom det som er oppfattet som de mest belastende dykktypene og senere plager. Deres konklusjon er at det ikke er noe i dykkeropplysningene om antall dykk eller maksimal dykkedybde som kan forutsi hvem som får langtidsplager. Som en samlet vurdering av spørreundersøkelsen kommer kommisjonen til at det virker

«sannsynlig at den til dels ekstreme arbeidspå-kjenning nordsjødykkerne har vært utsatt for utgjør en vesentlig faktor for utviklingen av sykdom hos en del av dem».

Flere høringsuttalelser, blant annet det medisinske fakultet ved Universitetet i Bergen, uttaler seg imidlertid kritisk til det metodiske grunnlaget for kommisjonens konklusjoner. Kommisjonen finner også at det bare er en mindre gruppe som har alvorlige helsemessig svikt i dag, og at de fleste dykkerne har klart seg bra.

På denne bakgrunn synes det på nåværende tidspunkt å være usikkert i hvilken grad det er en faktisk årsakssammenheng mellom dykking i Nordsjøen og senere helsemessig svikt. I en erstatningsrettslig sammenheng må denne helsemessige svikten også ha medført et økonomisk tap, som så er erstatningsberettiget.

4.3.4 Økonomisk tap

Det er ikke mulig å si mye generelt om det økonomiske tapet til de enkelte pionerdykkerne. Det er etter erstatningsretten det fulle individuelle økonomiske tap som skal erstattes, og det må dermed bli en individuell vurdering av hver enkelt dykker. På generelt grunnlag er det fremtidig og tapt arbeidsinntekt, og påførte og fremtidig utgifter som er aktuelle tapsposter. For pionerdykkerne vil det kunne være tale om en relativt høy arbeidsinntekt, og det må foretas en sammenligning av faktisk dykkerkarriere med en tenkt dykkerkarriere uten den påståtte skaden. Tidligere utbetalinger fra selskaper, forsikringsordninger og det offentlige vil i stor utstrekning kunne gå til fradrag ved utmålingen av det fulle individuelle økonomiske tapet for den enkelte dykker.

4.3.5 Foreldelse

Selv om vilkårene som er drøftet ovenfor skulle være oppfylt, vil foreldelse kunne være et hinder for å nå frem med et erstatningsansvar. AAD slutter seg til Lovavdelingens vurderinger av at det kan oppstå vanskelig avgrensninger. Bakgrunnen for lovend-

ringen i 1996 var nettopp at den tidligere 10-års regelen i § 9 2. ledd var vanskelig å forstå, spesielt i forhold til langtidssykdommer. Det er praksis for at staten ikke påberoper seg foreldelsesregler ved visse saker om erstatning for personskade. Departementet antar at det ved eventuelle erstatningssøksmål fra dykkerne ikke vil være aktuelt for staten å påberope seg foreldelse. I forhold til olje- og dykkerselskapene vil antakelig foreldelsesreglene kunne være et hinder for mange dykkere for å nå frem med et erstatningskrav.

5 Offentlige kompensasjonsordninger

Selv om det ikke kan konstateres et erstatningsansvar for staten, kan det opprettes kompensasjonsordninger fra det offentlige ut fra hensynet til rimelighet, såkalte *ex gratia* ordninger.

Opprettelse av slike ordninger må skje etter en avveining mellom de hensyn som taler for en særskilt kompensasjon til denne gruppen, jf. avsnitt 1.1 ovenfor, og hensynet til likebehandling i forhold til andre grupper i samfunnet som har lidd skade, uten å få full dekning gjennom etablerte ordninger. Behandling av pionerdykkerne må derfor også sees i sammenheng med andre offentlige kompensasjonsordninger, og i forhold til hva slags kompensasjon og andre ytelser dykkerne allerede har motatt.

Det eksisterer en permanent ordning med billighetserstatning fra Stortinget. Billighetserstatning ytes bare dersom skaden ikke kan dekkes etter alminnelige erstatningsrettslige regler, eller gjennom trygde- eller forsikringsordninger. Det har etter dagens praksis blitt ansett for å være en maksimal utbetaling etter ordningen på 200.000 kroner.

5.1 Eksempler på tidligere offentlige kompensasjonsordninger

Det ble oppnevnt et utvalg som tok stilling til statens erstatningsansvar overfor den enkelte pasient ved *Reitgjerdet sykehus*, etter at en granskingskommisjon hadde levert en rapport til Sosialdepartementet. Justisdepartementet fremla St. prp. nr. 131 (1981–82) for Stortinget 14. mai 1982, og foreslo bevilget midler for utbetaling etter utvalgets innstilling, selv om de ikke stilte seg bak utvalgets konklusjoner med hensyn til statlig erstatningsansvar. Beløpene som ble utbetalt, lå mellom 20.000 og 300.000 kroner.

Det ble foreslått billighetserstatning til *loboto-*

merte etter en utredning om lobotomi i NOU 1992: 5. Det ble foreslått billighetserstatning til de som kom spesielt uheldig ut i forhold til andre lobotomerte. I Innst. S. nr. 205 (1994–95) ba justiskomiteen Regjeringen sette ned et utvalg for å utrede en erstatning til lobotomerte på generelt grunnlag. I 1996 ble det etablert en interdepartemental arbeidsgruppe for å vurdere en generell erstatning til alle lobotomerte. Sosial- og helsedepartementet fremmet i St. prp. nr. 65 (1995–96) forslag om en generell erstatning basert på denne arbeidsgruppens konklusjoner. Det var ingen individuell vurdering, men det ble utbetalt et engangsbeløp på 100.000 kroner til hver enkelt etter søknad med dokumentasjon for at lobotomiinngrep var foretatt. Erstatning ble ikke utbetalt til pårørende.

Staten påtok seg et erstatningsansvar overfor *stråleskadde pasienter ved Radiumhospitalet* i perioden 1975–1986. Utvalgets mandat var avgrenset mot erstatning til etterlatte. De som ble behandlet mellom 1975 og 1982 fikk en form for standardisert billighetserstatning, angitt i størrelsesorden 50.000 – 260.000 kroner. Alle som ble behandlet fra 1982 til 1986, fikk tilbud om full erstatning under forutsetning av at det forelå skade og økonomisk tap. I St. prp. nr. 3 (1998–99) ble det lagt til grunn at dette ville utgjøre en «gjennomsnittlig» erstatning på 500.000 kroner til ca. 100 kvinner.

Foruten arbeid med pionerdykkerne i Nordsjøen er det for tiden under gjennomgang og vurdering ulike typer kompensasjonsordninger for en rekke andre grupper. Dette gjelder blant annet krigsbarn, barnehjemsbarn og pasienter med stråleskader etter behandling ved Rikshospitalet, jf. tidligere ordninger for stråleskadde ved Radiumhospitalet. Videre gjelder dette Romani-folket, samer/kvener og personer som har pådratt seg psykiske senskader på grunn av tjenestegjøring i internasjonale fredsoperasjoner.

5.2 Tidligere utbetalinger til pionerdykkerne i Nordsjøen

Dykkere som har arbeidet etter 1990, faller inn under ordningen med yrkesskadeforsikring. Yrkesskade/-sykdom konstatert av dykkere før dette tidspunkt gir ikke rett til slik erstatning. Daværende Regjering, jf. St. prp. nr. 61 (1999–2000) i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2000, erkjente blant annet på denne bakgrunn et moralsk ansvar for denne gruppen pionerdykkere.

Med virkning fra 1. juli 2000 iverksatte daværende Sosial- og helsedepartementet en ordning med særskilt kompensasjon for nordsjødykkere som har pådratt seg varig helsesvikt med reduk-

sjon av inntektsevnen til følge. Det ble satt som vilkår at søkeren mottar uførepensjon fra folketrygden. Ordningen innebærer imidlertid ikke at det er tatt standpunkt til eventuelle sivilrettslige erstatningskrav som den enkelte dykker måtte ha. Ordningen har et skjæringstidspunkt som er satt til 1990, slik at de som arbeidet som dykkere i petroleumsvirksomheten før dette tidspunktet vil kunne søke om slik særskilt kompensasjon.

Kompensasjon til aktuelle personer, som også omfatter etterlatte, blir gitt med et engangsbeløp på inntil 200.000 kroner. Ordningen er iverksatt av Trygdeetaten, som har foretatt utbetalinger gjennom Fylkestyngdekantoret i Rogaland, og som har hatt landsfunksjon i denne sammenheng. Det er per 1. april 2003 innkommet 123 søknader, og det er utbetalt 102 kompensasjoner. Siste frist for fremsetting av krav er satt til 1. juli 2003.

Det ble i november 2001 iverksatt en ordning med økonomisk støtte fra Statoil ASA til personer som har nedsatt arbeids- og ervervsevne etter å ha arbeidet som dykkere i petroleumsvirksomheten i Norge i perioden 1965–1990. Maksimal utbetaling var på 750.000 kroner, og det ble også gitt økonomisk støtte til etterlatte. Det ble opprettet en nemnd med juridisk og medisinsk kompetanse som tok stilling til utbetaling til den enkelte pionerdykker. Det ble gitt økonomisk støtte uavhengig av dykkernes forbindelse til Statoil. Nemnda innvilget støtte, både full og gradert, til 123 personer.

I tillegg har en del dykkere fått en selskapsfinansiert kompensasjonsordning ved tap av helseerterifikat for dykkere, tilsvarende 500.000 kroner.

6 Kompensasjonsordning og andre tiltak overfor pionerdykkerne i Nordsjøen

6.1 Generelt

Som det fremgår av vurderingene i kapittel 4, har staten ikke nær nok tilknytning til dykkevirksomheten til å kunne bli ansvarlig etter det ulovfestede objektive ansvaret. Statens arbeidsgiveransvar blir ikke drøftet av kommisjonen, men uttalelsen fra Lovavdelingen taler for at et ansvar basert på dette ansvarsgrunnlaget heller ikke er sannsynlig. I lys av de ovennevnte forhold, og at det samtidig ikke er dokumentert en tilstrekkelig klar årsakssammenheng mellom dykkevirksomheten og skader påført dykkerne, mener Regjeringen at det ikke kan konstateres et rettslig erstatningsansvar for staten etter de generelle linjene som kommisjonen har trukket opp.

Regjeringen mener imidlertid at staten ut fra en

helhetsvurdering likevel bør ta et ansvar for at pionerdykkerne får den anerkjennelsen og oppreisningen som de fortjener.

Kommisjonen fremholder at regler om dykking i hovedsak var fraværende frem til 1978, og at tilsynet med dykkingen i denne perioden var svakt. Fra Oljedirektoratet overtok tilsynet i 1978 ble situasjonen ifølge kommisjonen gradvis bedre. Samtidig var kunnskap om dykking i pionertiden, herunder om utstyr og metoder som ble brukt, heller ikke så god som i dag. Selv om dette høyst sannsynlig ikke medfører et erstatningsansvar for staten, mener Regjeringen at det er et argument som taler for å ta et samfunnsansvar for pionerdykkerne i Nordsjøen. I tillegg kommer at store grupper av de dykkerne som har vært aktive i pionertiden, ifølge kommisjonen, har falt utenfor ordningen med yrkesskadeforsikring.

Videre har kommisjonen pekt på at mange pionerdykkere i dag er i en vanskelig situasjon. En femtedel av pionerdykkerne er ifølge kommisjonen uføre, en ikke ubetydelig andel sliter med alvorlige medisinske problemer, og det har vært et høyt antall selvmord i denne gruppen.

Regjeringen legger vekt på at den nå har tilstrekkelig grad av kunnskap til å kunne foreta et oppgjør som gir en rimelig oppreisning for pionerdykkerne. Regjeringen mener derfor at det bør etableres en kompensasjonsordning, kombinert med en kollektiv anerkjennelse av pionerdykkerne, og bistand i deres daglige livssituasjon. Kompensasjonsordningen foreslås administrert av en nemnd.

Regjeringen anser en kompensasjonsordning nå for å være en bedre løsning enn å legge opp til videre konkrete utredninger av rettslig ansvar for noen aktører på kontinentalsokkelen overfor de enkelte dykkerne. Regjeringen finner det ikke naturlig at det etableres et domstolslignende organ som tar konkret stilling til ansvarsforhold for de ulike aktører i forhold til enkeltpersoner og enkelthendelser. Slike prosesser vil mer naturlig ligge til de ordinære sivile domstoler. Videre er Regjeringen opptatt av at det skal etableres ordninger som gir pionerdykkerne hjelp raskt.

Granskingskommisjonen foreslår i sin rapport at en ordning bør etableres og finansieres av staten, og at rettighetshavere/operatører bør være med i finansieringen.

Etter Lovavdelingens syn vil staten i medhold av en klausul som har vært vanlig forekommende i utvinningstillatelser, kunne kreve regress for det den eventuelt måtte bli idømt dersom det skulle bli tale om et ansvar for staten på objektiv grunnlag. Dette må muligens modifieres noe dersom staten eventuelt skulle bli ansett ansvarlig på grunnlag av

et arbeidsgiveransvar. En eventuell regressadgang kommer dermed i tillegg til at det ifølge Lovavdelingen trolig kan konstateres et rettslig ansvar for rettighetshaverne. Denne regressadgangen taler således i enda større grad for at rettighetshaverne/operatørene bør ansvarliggjøres ved tiltak overfor pionerdykkerne i Nordsjøen.

Regjeringen mener på denne bakgrunn at olje- og dykkerselskapene bør ansvarliggjøres, i henhold til de juridiske vurderinger som er gjort, ved at de inviteres til å bidra til å finansiere kompensasjonsordningen og den kollektive anerkjennelsen sammen med staten. Invitasjonen til næringen er ikke ment å skulle forsinke opprettelsen av tiltakene, men skje parallelt med, eller i etterkant av, etableringen av disse.

Næringen kan i tillegg inviteres til å bidra til å bedre utdanningstilbudet for dykkere i dag. Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) arbeider med et opplegg for dette. Dette vil bidra til å sikre petroleumsnæringen kompetent arbeidskraft i tiden fremover, samtidig som næringen synliggjør at den tar ansvar for helse, miljø og sikkerhet ved alle sider av virksomheten.

6.2 Utforming av en kompensasjonsordning for nordsjødykkere

Pionerdykkerne vil, slik Regjeringen ser det, være best tjent med en standardisert økonomisk kompensasjon, hvor tidligere utbetalinger fra Sosial- og helsedepartementet og Statoil ASA ikke går til fradrag. Nemnda vil kunne utrede i hvilken grad utbetalingene skal samordnes med andre tidligere ytelser til pionerdykkerne, slik som eventuelle forsikringsutbetalinger. Det bør legges opp til en kompensasjonsordning få måneder etter at det er bevilget midler til dette, og opprettet en nemnd for å administrere den. På den måten sikres en raskest mulig oppfølging av kommisjonens rapport. Kriterier for utbetaling vil kunne knyttes opp til uføregrad ved uførepensjon og dokumentasjon på utført dykking i den aktuelle perioden. Nemnda vil også kunne vurdere om ordningen skal omfatte enkelte som ikke har uføregrad ved uførepensjon etter folketrygden, men som det likevel er særlige grunner til å gi kompensasjon. Regjeringen legger opp til at tvil om kriteriene kommer pionerdykkerne til gode. Etterlatte etter dykkere gis kompensasjon der dykkers død antas å ha sammenheng med dykkingen. Det forutsettes for ordningen at utbetalingene unnatas fra skatteplikt.

Prosjektet som Sosialdepartementet har inngått med Haukeland sykehus om pasientundersøkelse av dykkere vil kunne gi ytterligere opplysninger

om skadevirkningene ved dykking. De fleste av pionerdykkerne har antakelig blitt undersøkt etter henvisning fra de lokale trygdekontor, og resultatene fra prosjektet vil kunne være til hjelp i nemndas behandling av søknadene. Dersom det er noen aktuelle dykkere som ikke har blitt undersøkt, vil disse kunne henvises til undersøkelse ved Haukeland sykehus under nemndas behandling av deres søknad.

Det vil ved utbetalingen av kompensasjon bli stilt som vilkår at denne utbetalingen skal gå til fra drag i en personskadeerstatning for samme skade som søkeren senere eventuelt blir tilkjent gjennom et sivilt erstatningssøksmål. Et slikt forbehold vil kunne være av betydning med hensyn til å få oljeselskapene til å medfinansiere en slik ordning.

Høringsuttalelsene har ikke vært entydige i forhold til i hvilket omfang det skal gis økonomisk kompensasjon til pionerdykkerne. Hensynet til likebehandling i forhold til andre grupper legger også føringer på omfanget av kompensasjonen. Dette har vanskeliggjort Regjeringens arbeid med å trekke konklusjoner i forhold til det økonomiske omfanget av en kompensasjonsordning. Regjeringen vil derfor, i forbindelse med budsjettbehandlingen komme tilbake til spørsmålet om hva som vil være en rimelig kompensasjonsordning. Det tas sikte på å oppnå et bredt stortingsflertall bak det endelige oppgjøret for dykkerne.

6.3 Anerkjennelse av dykkernes innsats i petroleumsvirksomheten

Sett i lys av den betydningen dykkevirksomheten på kontinentalsokkelen har hatt for gjennomføringen av petroleumsvirksomheten, og den personlige risiko den enkelte dykker ble utsatt for, mener Regjeringen at det i tillegg for eksempel kan opprettes et fond med formål å bidra til at kunnskapen om pionerdykkernes arbeidsinnsats sikres for ettertiden. Et eventuelt fond må forvaltes på en best mulig måte overfor nordsjødykkerne. Departementet vil utrede dette nærmere.

For å bidra til at kunnskapen om pionerdykkernes arbeidsinnsats sikres for fremtiden, vil for eksempel fondet kunne yte midler til museum som omhandler pionerdykkerne, jf. oljemuseet i Stavanger, eller andre prosjekter eller institusjoner som kan dokumentere deres innsats.

Disse tiltakene vil etter Regjeringens vurdering kunne være et bidrag til, og et egnet uttrykk for, samfunnets respekt for den pionerinnnsatsen som dykkerne gjorde.

6.4 Bistand overfor pionerdykkere i den daglige livssituasjon

I tillegg til tiltakene som nevnt ovenfor, ønsker Regjeringen å ta ansvar for pionerdykkernes situasjon i dag. Departementet har mottatt en søknad fra Den norske sjømannsmisjon, på vegne av biskopen i Bjørgvin, generalsekretæren i sjømannsmisjonen og representanter fra Nordsjødykker Alliansen. I søknaden foreslås det opprettet en stiftelse som har som formål å organisere og drifte en kontakttelefon som et førstelinjetilbud overfor tidligere nordsjødykkere.

Departementet har varslet at det vil bidra til opprettelse av en slik kontakttelefon allerede sommeren 2003. Telefontjenesten kan for eksempel brukes til å gi pionerdykkerne praktisk og mental støtte. Stiftelsen, med sine telefontjenester, vil kunne henvise tidligere nordsjødykkere i en vanskelig gjeldssituasjon til det etablerte hjelpeapparat for gjeldsrådgivning. Stiftelsen vil videre kunne hjelpe dykkerne med å fremstille sine saker overfor trygdemyndighetene, skattemyndighetene og forsikringsselskap i forbindelse med trygdespørsmål ved yrkessykdom etc.

6.5 Administrasjon

For å administrere en individuell ordning mener Regjeringen at det bør opprettes en nemnd med juridisk og medisinsk kompetanse. Det foreslås at en kompensasjonsordning er søknadsbasert. Informasjon om ordningen må bli tilstrekkelig kunngjort, og pionerdykkerne må få tilstrekkelig med tid til å sende inn søknad til nemnda.

For den kollektive anerkjennelsen av pionerdykkernes innsats ser departementet for seg at det må opprettes en ordning av mer langsiktig karakter, der det først hovedsakelig vil være avkastningen av en eventuell fondskapital som benyttes.

For bistand overfor pionerdykkerne i den daglige livssituasjon, vil det som skissert ovenfor kunne opprettes en stiftelse som har som formål å organisere og drifte en kontakttelefon overfor tidligere nordsjødykkere.

7 Økonomiske konsekvenser

Regjeringen mener at det bør gis en økonomisk kompensasjon, samt en kollektiv anerkjennelse til pionerdykkerne i Nordsjøen. Bistand overfor pionerdykkerne til den daglige livssituasjon iverksettes i påvente av behandlingen av stortingsmeldingen allerede i 2003, jf. søknad om etablering og

drift av en kontakttelefon for tidligere nordsjødykkere.

Det forutsettes også en bevilgning til å administrere nemnda som skal vurdere de enkelte pionerdykkerne for individuell kompensasjon.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet av 27. juni 2003 om gransking av pionerdykkernes forhold i Nordsjøen blir sendt Stortinget.

=====